

Schumann Robert (1810-1856)

Wybitny kompozytor epoki [romantyzmu](#), którego twórczość i przedwcześnie zakończone życie są ucieleśnieniem romantycznej wrażliwości

Urodził się w niemieckim miasteczku Zwickau. Zaczął uczyć się gry na [fortepianie](#) w wieku siedmiu lat. Jego ojciec był księgarzem, wydawcą i tłumaczem angielskiej poezji, a jego zainteresowania literaturą tak silnie oddziaływały na młodego Roberta, że przez pewien czas chciał poświęcić się pisarstwu. Tragedia, jakiej doznał w wieku 16 lat, gdy ojciec jego zmarł, a siostra odebrała sobie życie, poważnie nadwątlila jego zdrowie psychiczne i w późniejszych latach zmagał się z powracającą depresją.

Po maturze rozpoczął studia prawnicze, jednak po dwóch latach porzucił je, by skupić się na lekcjach fortepianu u Friedricha Wiecka w Lipsku. Legenda mówi, że decyzję tę podjął po wysłuchaniu recitalu [Niccolò Paganiniego](#), charyzmatycznego wirtuoza [skrzypiec](#).

Jeszcze w szkole odkrył powieści Jean Paula (dziś niemal zupełnie zapomniane) i liczne dzieła Ernsta Theodora Amadeusa Hoffmanna (polskim czytelnikom znanego przede wszystkim jako autor baśni *Dziadek do orzechów*), które odegrały kluczową rolę w procesie formowania jego wyobraźni twórczej. Lektury te zainspirowały go m.in. do stworzenia fikcyjnych postaci Florestana i Eusebiusa, uosabiających jego własną dwoistą naturę — z jednej strony namiętą, wybuchową, z drugiej zaś — liryczną i refleksyjną.

W roku 1832 zmuszony był porzucić myśl o karierze wirtuoza z powodu trwałej kontuzji czwartego palca prawej ręki. Dwa lata później wraz z najbliższym przyjacielem, Ludwigiem Schuncke (znakomicie zapowiadającym się pianistą i kompozytorem, który niebawem zmarł na gruźlicę) rozpoczął wydawanie pisma „Neue Zeitschrift für Musik” („Nowa gazeta muzyczna”), która stała się forum walki o nową, romantyczną sztukę muzyczną.

W owym czasie Robert Schumann zaprzyjaźnił się z [Felixem Mendelssohnem](#) i poznał [Fryderyka Chopina](#), którego muzykę wielbił, czemu dał wyraz w entuzjastycznej recenzji zawierającej słynne zdanie: — Czapki z głów, panowie! Oto geniusz!

Wtedy też zdał sobie sprawę z uczucia, jakie żywił do Klary Wieck, młodszej od niego o dziewięć lat wybitnej pianistki i znakomicie zapowiadającej się kompozytorki. Niezgoda jej ojca na ich związek doprowadziła do procesu sądowego. Miłość do przyszłej żony, a także wcześniejsze inne zauroczenia stanowiły dla młodego kompozytora silną inspirację do tworzenia muzyki przepętnionej silnymi emocjami, co było tak charakterystyczne dla romantyzmu.

Przez dziesięć lat pisał prawie wyłącznie utwory na fortepian. Skomponował wówczas szereg mistrzowskich cykli miniatur i szerzej rozbudowanych utworów programowych, opatrzonych tytułami przywołującymi skojarzenia pozamuzyczne. Są to m.in.: roztańczone w rytmie [walc](#) i [poloneza](#) *Papillons (Motyle)*; *Karnawał* zawierający między innymi doskonałe muzyczne portrety ukochanej Klary, Chopina i Paganiniego, a także Florestana i Eusebiusa; poetyckie i tajemnicze *Utwory fantastyczne* z najlepiej dziś znanym jego utworem *Marzenie*; *Kreisleriana* (dedykowane *memu przyjacielowi — Chopinowi*) opowiadające o gorącej miłości szalonego kapelmistrza do ukochanej Julii; *Davidsbündlertänze (Tańce związku Dawida)*, które podpisywał naprzemiennie imionami Florestan i Eusebius; *Kinderszenen (Sceny dziecięce)* poświęcone wspomnieniom beztróskiego dzieciństwa; refleksyjne *Nachtstücke* napisane po śmierci brata; i narracyjne, złożone *Novelletten* (obejmujące 2500 taktów).

Robert Schumann, Sceny dziecięce op. 15

Ślub z Klarą, który zawarli zaraz po osiągnięciu przez nią pełnoletniości w roku 1840, przyczynił się do zmiany twórczej osobowości Schumanna i ośmielił go do wyjścia poza granice solowej muzyki fortepianowej. Początek lat czterdziestych to prawdziwa eksplozja jego twórczej ekspresji w dziedzinie kameralistyki, symfoniki i twórczości wokalne. Rok 1840 zwany jest *rokiem pieśni*, gdyż kompozytor stworzył wówczas większość swych najdoskonalszych utworów w tym gatunku. Rok 1841 to z kolei *rok symfonii*, kiedy skomponował dwa wielkie dzieła w tym najtrudniejszym gatunku orkiestrowym, a także pierwszą część *Koncertu fortepianowego*, który do dziś jest prawdziwym przebojem w światowym repertuarze. W roku *kameralistyki*, powstało kilka [kwartetów](#) i jeden [kwintet](#). Spuścizna z lat późniejszych, spędzonych w Dreźnie (gdzie Schumannowie zetknęli się m.in. z [Ryszardem Wagnerem](#)) i Düsseldorfie, ma już mniejszą wartość artystyczną i znaczenie w historii muzyki, choć nie brak w niej interesujących utworów.

Robert Schumann, IV Symfonia d-moll op. 120

W 1843 r. z kolei koncentrował się na [oratorium](#), w 1845 r. — na [formach kontrapunktycznych](#), w latach 1847-48 na muzyce scenicznej, a w roku 1852 — na muzyce kościelnej. W 1853 r. Robert Schumann poznał [Johannesa Brahmsa](#) i w swej ostatniej recenzji ogłosił światu pojawienie się nowego geniusza. W roku następnym, po próbie samobójstwa — Robert Schumann rzucił się do Renu — został zamknięty na własną prośbę w zakładzie w Edenich, gdzie zmarł.

dr Agnieszka Chwiłek

Ciekawostki

W finale swej *IV Symfonii d-moll* (napisanej w roku 1841, poprawionej potem w roku 1851) Robert Schumann wprowadził nowy temat, będący tym samym cytatem z pieśni *Do dalekiej ukochanej (An die ferne Geliebte)* [Ludwiga van Beethovena](#), którym oddał hołd Klarze Wieck w swojej [Fantazji C-dur](#) na fortepian, wskazując jak gdyby na źródło jego zwycięstwa nad losem.

Do posłuchania:

- [I Symfonia B-dur Wiosenna op. 38](#)

- [IV Symfonia d-moll op. 120](#)

- [Koncert wiolonczelowy a-moll op. 129](#)